

महाराष्ट्र विधानसभा
दिवसाच्या कामकाजाचा क्रम
बुधवार, दिनांक ३ जुलै, २०२४
(सकाळी ११.०० वाजता)

एक : प्रश्नोत्तरे

दोन : कागदपत्रे सभागृहाच्या पटलावर ठेवणे -

- (१) मुख्यमंत्री : महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ यांचा सन २०२२-२०२३ चा वार्षिक अहवाल सभागृहासमोर ठेवतील.
- (२) संसदीय कार्य मंत्री : महाराष्ट्र विधानसभेच्या सन २०२४ च्या दुसऱ्या (अर्थसंकल्पीय) अधिवेशनात दिनांक २६ फेब्रुवारी, २०२४ ते दिनांक ०१ मार्च, २०२४ या कालावधीत मा.मंत्री महोदयांनी विधानसभा सभागृहात दिलेल्या एकूण २८ आश्वासनांची यादी तसेच, सन २०२४ चे दुसरे (अर्थसंकल्पीय) अधिवेशन संस्थगित झाल्यानंतर, आतापर्यंत पूर्तता करण्यात आलेल्या एकूण १८७ आश्वासनांच्या पूर्ततेची विवरणपत्रे यादीसह सभागृहासमोर ठेवतील.

तीन : स्थगन प्रस्तावाच्या सूचना — (असल्यास) (म.वि.स. नियम १७ अन्वये)

चार : लक्षवेधी सूचना (म.वि.स. नियम १०५ अन्वये) :

(सोमवार, दिनांक १ जुलै, २०२४ रोजी दिवसाच्या कामकाजाच्या क्रमात दर्शविण्यात आलेली परंतु पुढे ढकलण्यात आलेली लक्षवेधी सूचना क्रमांक १)

- (१) सर्वश्री. रणधीर सावरकर, अतुल बेनके, सुनिल प्रभू, श्रीमती नमिता मुंदडा, श्री.अस्लम शेख, श्रीमती यामिनी यशवंत जाधव, श्रीमती लताबाई सोनावणे, श्रीमती मंजुळा गावीत, श्री. शंकरराव गडाख, अॅड. आशिष जयस्वाल, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे वने मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"राज्यात बेसुमार वृक्षतोड झाल्याने वनक्षेत्र कमी होणे, वनक्षेत्र कमी होत असल्याने वन्य प्राणी नागरी वस्तीमध्ये शिरणे, वन्यजीव निवास व पिण्याच्या पाण्याची टंचाई यामुळे वन्य प्राणी मानवी वस्तीकडे तसेच शेतीमध्ये येऊन वन्य प्राण्यांकडून शेतातील पिकांचे प्रचंड नुकसान होणे, वन्य प्राण्यांचे मानवावर व पशुधनावर होणारे वाढते हल्ले, उदाहरणार्थ अकोला जिल्ह्यात २०१६-१७ या वर्षामध्ये ३ हजार २५८ शेतकऱ्यांच्या पीक क्षेत्राचे वन्य प्राण्यांकडून नुकसान

झाल्याने वन विभागातर्फे १ कोटी १७ लाख ४२ हजार रुपयांची शेतकऱ्यांना मदत करण्यात आली असली तरी मदत तोकडी असणे, शेतीला कुंपण घालण्यासाठी शासनाने शेतकऱ्यांसाठी पूर्ण आर्थिक अनुदानीत योजना राबविणे, नुकसान भरपाईची मर्यादा वाढविणे, वन्य प्राण्यांचा बंदोबस्त करण्यासाठी शासनाकडून आयुधांचा पुरवठा करणे तसेच नियमावलीत सुधारणा करणे, वन्य प्राण्यांमुळे शेतातील पीक किंवा फळबागांचे दरवर्षी सतत नुकसान होत असल्याने यावर सक्षमपणे कायमस्वरूपी तोडगा काढण्याचा प्रश्न ऐरणीवर येणे, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(मंगळवार, दिनांक २ जुलै, २०२४ रोजी दिवसाच्या कामकाजाच्या क्रमात दर्शविण्यात आलेल्या परंतु पुढे ढकलण्यात आलेल्या लक्षवेधी सूचना क्रमांक २ ते ६)

(२) श्री. प्रकाश आंबिटकर, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"राज्यातील नागरिकांना शासकीय सेवा विहित वेळेत उपलब्ध होत नसल्याने राज्यात महाराष्ट्र लोक हक्क अधिनियम २०१५ ची निर्मिती करण्यात येणे, नियमावलीनुसार कोणत्याही साध्या संचिकेवर / प्रकरण / पत्र निर्गत करण्याकरीता ७ दिवसात निर्णय देणे बंधनकारक असणे, तसेच त्वरीत / तात्काळ संचिकेवर १ दिवसात निर्णय देणे बंधनकारक असणे, तातडीच्या संचिकेवर चार दिवसात निर्णय देणे बंधनकारक असणे, खात्यांतर्गत संचिकेवर ४५ दिवसात निर्णय देणे बंधनकारक असणे, विविध खात्यांशी संबंधित ३ महिन्यांच्या आत निर्णय देणे बंधनकारक असणे, परंतु प्रत्यक्षात मात्र अशा पध्दतीने कामकाज होताना दिसून न येणे, याबाबत संबंधित अधिकारी व कर्मचारी यांचेकडून वेळोवेळी दिरंगाई होत असल्याचे निदर्शनास येणे, याबाबत महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियमामध्ये नमूद केलेल्या तरतूदीनुसार संबंधित अधिकारी किंवा कर्मचारी यांनी त्यांना नेमून दिलेले काम किंवा त्यांच्याशी संबंधित काम पार पाडत असताना कसूर केल्यास किंवा जाणूनबुजून किंवा हेतूपुरस्सर विलंब केल्यास महाराष्ट्र लोकहक्क अधिनियम कलम १२ पोटकलम (१) अन्वये, महाराष्ट्र नागरी सेवा (शिस्त व अपील) नियम १९७९ अन्वये शिस्त भंगांच्या कारवाईस पात्र राहतील अशा पध्दतीचे स्वरूप असतानाही याबाबत कोणतीही कार्यवाही संबंधित विभागांकडून करण्यात न येणे, त्यानुसार या कायद्याची प्रभावी अंमलबजावणी करण्याबाबत शासनाने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(३) सर्वश्री. रवींद्र धंगेकर, संजय जगताप, संग्राम थोपटे, नानाभाऊ पटोले, दत्तात्रय भरणे, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे उप मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"पुणे शहरात भीषण पाणी टंचाई भासत असणे, सदयस्थितीत शहराला पाणीपुरवठा करणा-या खडकवासला प्रकल्पाची क्षमता २९ टीएमसी असणे, परंतु वाढत्या लोकसंख्येमुळे वर्षाला १८.९४ टीएमसी पाणी लागत असून पाणीसाठ्याबाबतची मागणी महानगरपालिकेने राज्य शासनाकडे वारंवार करणे,

त्यातच पुणे महानगरपालिका हद्दीत २३ गावांचा झालेला समावेश, या नविन गावांसाठी अतिरिक्त पाणीसाठा मंजूर होण्याची आवश्यकता, परंतु अद्याप वाढीव पाणीसाठा मंजूर झालेला नसणे, यापुढे लोकसंख्येत अशीच वाढ होत गेल्यास नागरिकांना पाणी टंचाईच्या संकटाला सामोरे जावे लागण्याची शक्यता, यासंदर्भात स्थानिक लोकप्रतिनिधींनी संबंधित विभागाशी चर्चा-बैठका घेऊन २१ टीएमसी पाण्याची शासनाकडे केलेली मागणी, यासंदर्भात मा.मंत्री महोदयांकडे केलेला पत्रव्यवहार, अद्यापही मागणीच्या अनुषंगाने २१ टीएमसी पाणीसाठा मंजूर न होणे, याकडे शासनाचे होत असलेले दुर्लक्ष, परिणामी पुणेकरांमध्ये पसरलेले असंतोषाचे वातावरण, याबाबत गांभीर्याने लक्ष घालून २१ टीएमसी पाणीसाठा मंजूर करण्याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(४) श्रीमती सरोज आहिरे, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे उप मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"देवळाली विधानसभा क्षेत्रातील मौजे वासाळी, मोहगांव-बाभळेश्वर, जाखोरी, दुगांव, वाडगांव व नाणेगांव (जि.नाशिक) येथील शेतकऱ्यांच्या सातबारा उताऱ्यांवर जलसंपदा विभागाकडून "पाटचारी" नोंदी टाकण्यात आलेल्या असणे, सदर शेतकऱ्यांच्या सातबारा उताऱ्यांवर "पाटचारी" नोंदी टाकताना जलसंपदा विभाग आणि महसूल विभागाने संबंधित शेतकऱ्यांना विश्वासात न घेता कोणतीही पूर्वसूचना किंवा नोटीस देण्यात आलेली नसणे, तसेच त्याठिकाणी प्रकल्पही उभारण्यात आलेला नसणे, त्यामुळे सदरच्या नोंदी रद्द करण्याबाबत शेतकऱ्यांची आग्रही मागणी असणे, त्यासंदर्भात सन्मा. स्थानिक लोकप्रतिनिधींनी दिनांक १९ जानेवारी, २०२४ रोजी जिल्हाधिकारी, नाशिक यांचेसमवेत बैठक घेऊन तशी मागणी करण्यात येणे, परंतु सदरचा निर्णय हा शासनाचा धोरणात्मक निर्णय असल्याने त्याबाबत जिल्हाधिकाऱ्यांनी निर्णय घेण्यास असमर्थता दर्शविणे, त्यानंतर दिनांक २४ जानेवारी, २०२४ रोजी मा.उपमुख्यमंत्री, (वित्त) यांना पत्र/निवेदन देण्यांत येणे, परंतु अद्याप शासनाकडून त्याबाबत कार्यवाही न होणे, परिणामी, शेतकऱ्यांमध्ये निर्माण झालेले संभ्रमाचे वातावरण व चिंतेची भावना, त्यामुळे शेतकऱ्यांच्या सातबारा उताऱ्यावरील "पाटचारी" म्हणून केलेल्या नोंदी रद्द करण्याबाबत शासनाने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(५) सर्वश्री. वैभव नाईक, महेश बालदी, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे मत्स्यव्यवसाय मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"माहे जानेवारी ते मे या कालावधीत राज्याच्या जलधी क्षेत्रात एलईडी पर्ससीन नेट मासेमारीवर बंदी लागू असतांनाही वेंगुर्ले, मालवण व देवगड तालुक्यात (जि.सिंधुदुर्ग) बिनधास्तपणे दिवस - रात्र बेकायदेशीर एलईडी लाईट पर्ससीन नेट मासेमारी सुरु असणे, अशा एलईडी पर्ससीन नेटधारकांना जाब विचारायला गेल्यास ते भर समुद्रात पारंपारिक मच्छीमारांच्या नौकावर चाल करून येत असणे, टोळीने अनधिकृतपणे एलईडी पर्ससीन मासेमारी करून दहशत पसरविण्यात येणे, बेकायदेशीरपणे एलईडी पर्ससीन नेटद्वारे मासेमारी करणाऱ्यांवर कठोर कारवाई

करण्याची मागणी पारंपारीक मच्छीमारांच्या संघटनांनी वारंवार संबंधित अधिकारी व शासनाकडे करूनही त्याकडे शासनाचे व प्रशासनाचे दुर्लक्ष होत असल्यामुळे पारंपारीक मच्छीमारी संकटात आलेली असणे, यासाठी एलईडी पर्ससीन मासेमारी व हायस्पीड ट्रॉलर्सना आळा घालण्याच्या अनुषंगाने शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(६) **सर्वश्री. रईस शेख, अबू आजमी, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे वस्त्रोद्योग मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-**

"देशातील अंदाजे २४ लाख साध्या यंत्रमागांपैकी ५०% म्हणजे अंदाजे १२ लाखांहून अधिक साधे यंत्रमाग महाराष्ट्रामध्ये असणे, वस्त्रोद्योगातील सर्वाधिक महसूल यंत्रमाग क्षेत्रातून मिळत असणे, या क्षेत्राकडे राज्यसरकारचे पूर्णपणे दुर्लक्ष होणे, दिनांक २ जून, २०२३ रोजी जाहीर झालेल्या २०२३ ते २८ या वस्त्रोद्योग धोरणामध्ये राज्यातील साध्या यंत्रमाग क्षेत्राची दखलही न घेणे, माहे जून २०२३ च्या अखेरीस मा.वस्त्रोद्योग मंत्री यांनी धोरणातील दुरुस्त्यांसाठी राज्यातील संघटनांच्या सूचना घेऊनही आजअखेर आलेल्या सूचनांचा कोणताही विचार न होणे, तसेच धोरणात कोणतीही दुरुस्ती न करणे, राज्यातील २७ हॉर्सपॉवर (HP) वरील यंत्रमाग धारकांना ७५ पैसे प्रति युनिट व २७ हॉर्स पॉवरचे खालील यंत्रमागधारकांना रु. १/- प्रति युनिट अतिरिक्त वीजदर सवलत देण्याचा शासन निर्णय दिनांक १५ मार्च २०२४ रोजी जाहीर करणे, परंतु त्यामध्ये यंत्रमाग नोंदणीची जाचक अट लादलेली असणे, त्यामुळे परिणामी एकट्या भिवंडीत २१ हजार यंत्रमागधारक उद्योजकांपैकी केवळ ६० उद्योजकांनी या सवलतीसाठी अर्ज सादर केलेले असणे, नोंदणी अटीमुळे राज्यातील यंत्रमागधारकांना अतिरिक्त सवलत जाहीर होऊनही प्रत्यक्षात न मिळणे, नोंदणी सक्ती योजनेस ०.२ टक्के इतका अत्यल्प प्रतिसाद मिळत असल्याने योजनेतील नोंदणीची अट रद्द करावी, अशी मागणी सर्व सामान्य यंत्रमागधारक व संघटनांकडून तसेच लोकप्रतिनिधी यांच्यामार्फत होत असणे, विदर्भ आणि मराठवाड्यात इलेक्ट्रिसिटी ड्यूटी माफ असणे, इलेक्ट्रिसिटी ड्यूटी माफीमुळे एकाच राज्यातील यंत्रमागधारकांमध्ये दोन वेगवेगळे दर आणि उद्योगांना घातक अशी स्पर्धा निर्माण होणे, यंत्रमागधारकांसाठी जाहीर केलेल्या स्थिर कर्जावरील ५% व्याजदर सवलतीचा लाभ न मिळणे, सूताची साठेबाजी, काळाबाजार, सतत बदलते दर, व्यापारी वर्गातून वेळोवेळी जाहीर होणारी दिवाळखोरी इ.सर्व कारणांमुळे यंत्रमाग व्यवसाय मागील काही वर्षांमध्ये संकटात असल्याने यावर शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(७) **श्री. गणेश नाईक, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-**

"नवी मुंबई महानगरपालिका प्रारूप विकास आराखडा प्रसिध्द झाल्यानंतर लोकप्रतिनिधी यांनी रितसर सूचना व हरकती नोंदविल्या असणे, याबाबत मा.मुख्यमंत्री महोदयांनी दिनांक १ जून, २०२३ रोजी सह्याद्री अतिथीगृह येथे बैठकीचे आयोजन केलेले असणे, सदर बैठकीच्या इतिवृत्तामध्ये नवी मुंबई

महानगरपालिका क्षेत्रातील नागरिकांना नोडनिहाय, सेक्टरनिहाय तसेच प्रभागनिहाय विविध नागरी सुविधांकरिता आरक्षित भूखंड सिडकोकडून नवी मुंबई महानगरपालिकेला हस्तांतरित करण्याकरिता प्रधान सचिव नगरविकास-१ यांनी आयुक्त, नवी मुंबई महानगरपालिका व सिडको व्यवस्थापकीय संचालक यांची संयुक्त बैठक घेऊन समन्वयाने आराखडा तयार करून शासनाकडे पाठवण्याचे मा. मुख्यमंत्री यांचे निर्देश असणे, परंतु याबाबत १ वर्षांच्या कालावधीत कोणतीही बैठक घेण्यात आलेली नसणे, शासनाने दिनांक ८ फेब्रुवारी, २०२४ रोजी सिडकोने वितरीत केलेल्या भूखंडावर नवी मुंबई महानगर पालिकेने आरक्षण प्रस्तापित करु नये अशा प्रकारचे आदेश देणे, त्यास अनुसरुण सदरचे आरक्षण रद्द करून प्रारुप विकास आराखडा मंजुरीसाठी पाठविणे, विकास योजनेस मंजुरी नसताना देखील प्रारुप विकास आराखडयात आरक्षित भूखंडावर नवी मुंबई महानगरपालिकेने बांधकाम करण्याची परवानगी देण्यात यावी अशा प्रकारचा शासन निर्णय दिनांक ६ जून, २०२४ रोजी काढणे, शासनाने सिडकाचे आर्थिक हित व बिल्डरांच्या हिताचा विचार केलेला असणे, MRTP कायद्यातील तरतूद विचारात घेता शासनाचे आदेश हे वैधानिकदृष्ट्या चुकीचे असणे, दिनांक ६ जून, २०२४ रोजी नगरविकास विभाग यांनी दिलेला आदेश तात्काळ मागे घेण्यात येऊन मुख्यमंत्री महोदयांनी बैठकीत दिलेल्या आदेशांचे काटेकोर अंमलबजावणी करण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(८) श्री. नितेश राणे, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"नाशिक येथील सय्यद मुशिर मुनिरोद्धिन यांनी नाशिक गावठाण मध्ये येणारी मिळकत सिटीसर्वे क्रमांक ३८००/२ या मिळकतीवर नाशिक महानगरपालिकेची दिशाभूल करून इमारत बांधकाम व वापर करण्याबाबतचा प्लॅन मंजूर करून घेणे, सदर ६३७०.९० चौ.मी क्षेत्र हे विकास आराखडयात मुस्लिम कब्रस्तान म्हणून दर्शवण्यात आलेले असणे, त्यानंतर नाशिक महानगरपालिकेच्या दिनांक २७ ऑक्टोबर, २०१० रोजी झालेल्या महासभेतील ठराव क्रमांक २३१ अन्वये सदर जागा ही स्मशानभूमी झोन ऐवजी रहिवासी झोन म्हणून मंजुरी देण्यात आलेली असणे, यासर्व प्रकरणी नगररचना अधिनियम १९६६ च्या अन्वये क्षेत्र बदल व नगररचना विभागाकडून कोणतीही कार्यवाही झालेली नसणे व परवानगी देखील घेतलेली नसल्याचे निदर्शनास येणे, तसेच मुशीर सय्यद यांनी बेकायदेशीर बांधकाम करून मजली एसएमइम्पेरियल हॉटेलचे बांधकाम करणे, बिल्डिंग प्लॅन प्रमाणे क्षेत्रफळ २५६ चौ.मी. + ३८ चौ.मी. TDR मंजूर असताना व पाच मजली रहिवासी मंजूर केलेले असतांना जास्त पटीने बांधकाम केल्याचे निदर्शनास येणे, रहिवासी परवानगी असताना लॉजिंग बोर्डिंग चा व्यवसाय करून जागेचा कर्मशियल वापर करत असणे, महानगरपालिकेच्या संबंधित तत्कालीन अधिकाऱ्यांनी पैसे घेऊन बिल्डिंगला पूर्णत्वाचा दाखला दिलेला असणे, त्या अधिकाऱ्यांच्या प्रॉपर्टीत वाढ झालेली असणे, तसेच बाजूला असलेल्या जागेत पेट्रोलपंपची जागा आरक्षित असताना महानगरपालिकेच्या अधिकाऱ्यांच्या

सहकार्याने नियमांचे उल्लंघन करून बिल्डिंग पूर्णत्वाचा दाखला मिळवणे, सदर गंभीर प्रकरणाची सखोल चौकशी करून शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(९) श्री. विनोद निकोले, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"पालघर जिल्ह्यातील डहाणू नगरपरिषद हद्दीत किमान १०० वर्षे, ८० वर्षे, ६० वर्षे व ४० वर्षे जुनी घरे असणे, सदर ऐतिहासिक वारसा जतन करण्याची गरज असतानाही नगर पालिका प्रशासन या घरांना अनधिकृत बांधकाम ठरवून तोडण्याची कारवाई करत असल्याने जनतेत मोठ्या प्रमाणात नाराजी निर्माण झालेली असणे, त्याचबरोबर जुनी घरे तोडू नये असे निर्देश शासनाच्या नगर विकास विभागाने दिलेले असताना देखील मुख्याधिकारी यांनी केलेली कारवाई बेकायदेशीर ठरत असणे, यास्तव येथील घर मालकांनी व लोकप्रतिनिधींनी केलेल्या मागणीनुसार व शासनाने दिलेल्या निर्देशानुसार सदर घरे न तोडता ती कायम स्वरूपी टिकवून हा ऐतिहासिक वारसा जतन करण्यात यावा अशी मागणी केलेली असणे, यावर शासनाने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(१०) कॅप्टन आर. सेल्वन, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"मुंबईतील महानगरपालिकेच्या महत्त्वाच्या रुग्णालयांपैकी सायन कोळीवाडा मतदारसंघातील लोकमान्य टिळक (सायन) रुग्णालय असणे, सदर रुग्णालयात संपूर्ण मुंबईमधून विशेषतः धारावी, चुनाभट्टी, प्रतीक्षा नगर, अँटॉपहील सारख्या झोपडपट्टीमध्ये राहणारे गोरगरीब नागरिक उपचारासाठी मोठ्या संख्येने दाखल होत असणे, रुग्णालयाच्या इमारतीचा पुनर्विकास करून सध्याच्या इमारतीचा अद्ययावत इमारत व नवीन अतिरिक्त रुग्णखाटा करिताचा प्रस्ताव मागील कित्येक वर्षांपासून शासनाकडून पारित झालेला असणे, महानगरपालिकेच्या दिसाळ कार्यपध्दतीमुळे रुग्णालयाचे पुनर्विकासाचे काम मागील कित्येक वर्षांपासून प्रलंबित असणे, यामुळे येथे येणाऱ्या रुग्णांना नाहक त्रास सहन करावा लागत असणे, सद्यस्थितीत रुग्णालयात येणाऱ्या रुग्णांच्या संख्येच्या तुलनेत उपलब्ध रुग्णखाटा, तज्ञ डॉक्टर, नर्स, औषधे, व्हेंटिलेटर व इतर वैद्यकीय उपकरणांची कमी भासणे, यामुळे एका बेड वर एकावेळी दोन किंवा अधिक रुग्णांना उपचार घ्यावा लागत असणे, अशावेळी डॉक्टर किंवा औषधे वेळेवर उपलब्ध न झाल्याने उपचाराअभावी निष्पाप नागरिकांना प्राणाला मुकावे लागल्याची गंभीर बाब निदर्शनास आली असणे, रुग्णालयात रुग्णाकरिता अतिरिक्त खाटा असलेले अद्ययावत रुग्णालयाचे काम करणे गरजेचे असताना मुंबई महानगरपालिकेकडून डॉक्टर व नर्स यांना राहण्याकरिता अद्ययावत वसतिगृह आणि मेडिकल कॉलेजच्या इमारतीचे काम सुरू केल्याची बाब निदर्शनास येणे, यामुळे गरीब व गरजू नागरिकांना उपचारापासून वंचित रहावे लागत असणे, परिणामी नागरिकांमध्ये शासनाप्रती पसरलेला असंतोष, अशा

प्रकारे सायन रुग्णालयाच्या पुनर्विकासाच्या कामात दिरंगाई करणाऱ्यांवर कठोर कारवाई करण्याची नितांत आवश्यकता, याबाबत शासनाने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

पाच : सन २०२४-२०२५ च्या अतिरिक्त अर्थसंकल्पावर सर्वसाधारण चर्चा (दुसरा दिवस)

सहा : शासकीय विधेयके :

(अ) पुरःस्थापनार्थ :-

सन २०२४ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक १४ — महाराष्ट्र मालमत्तेच्या विरुपणास प्रतिबंध करण्याकरिता (सुधारणा) विधेयक, २०२४

(ब) विचार, खंडशः विचार व संमत करणे :-

(क) भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद २१३ (२) (अ) आणि महाराष्ट्र विधानसभा नियम १५९ (२) अन्वये सर्वश्री अस्लम शेख, अमिन पटेल, नाना पटोले, बाळासाहेब थोरात, संजय जगताप, अमित झनक, शिरीष चौधरी व विकास ठाकरे, वि.स.स. यांचा प्रस्ताव :-

"ही विधानसभा सन २०२४ चा महाराष्ट्र अध्यादेश क्रमांक ३ - महाराष्ट्र प्रादेशिक नियोजन व नगररचना (सुधारणा) अध्यादेश, २०२४ नापसंत करते."

(ख) सन २०२४ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ११ — महाराष्ट्र प्रादेशिक नियोजन व नगररचना (सुधारणा) विधेयक, २०२४

(ग) विधेयक संयुक्त समितीकडे पाठविण्याबाबत श्री. मोहनराव हंबर्डे, वि.स.स. यांचा प्रस्ताव :-

"सन २०२४ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ११ - महाराष्ट्र प्रादेशिक नियोजन व नगररचना (सुधारणा) विधेयक, २०२४ विधानपरिषदेची सहमती घेऊन दोन्ही सभागृहांच्या ५२ सदस्यांच्या संयुक्त समितीकडे त्यावरील प्रतिवृत्त सहा महिन्यांच्या आत सादर करण्याचा अनुदेश देऊन विचारार्थ पाठविण्यात यावे."

(घ) विधेयक संयुक्त समितीकडे पाठविण्याबाबत श्री. पृथ्वीराज चव्हाण, वि.स.स. यांचा प्रस्ताव :-

"सन २०२४ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ११ - महाराष्ट्र प्रादेशिक नियोजन व नगररचना (सुधारणा) विधेयक, २०२४ विधानपरिषदेची सहमती घेऊन दोन्ही सभागृहांच्या ४५ सदस्यांच्या संयुक्त समितीकडे त्यावरील प्रतिवृत्त सहा महिन्यांच्या आत सादर करण्याचा अनुदेश देऊन विचारार्थ पाठविण्यात यावे."

(ड) विधेयक संयुक्त समितीकडे पाठविण्याबाबत सर्वश्री. अस्लम शेख, संजय जगताप, विकास ठाकरे, जितेश अंतापूरकर, नाना पटोले, बाळासाहेब थोरात, शिरीष चौधरी, डॉ. विश्वजीत कदम व श्री. सुभाष धोटे, वि.स.स. यांचा प्रस्ताव :-

"सन २०२४ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ११ - महाराष्ट्र प्रादेशिक नियोजन व नगररचना (सुधारणा) विधेयक, २०२४ विधानपरिषदेची सहमती घेऊन दोन्ही सभागृहांच्या ४३ सदस्यांच्या संयुक्त समितीकडे त्यावरील प्रतिवृत्त सहा महिन्यांच्या आत सादर करण्याचा अनुदेश देऊन विचारार्थ पाठविण्यात यावे."

(च) विधेयक संयुक्त समितीकडे पाठविण्याबाबत श्री. अमित झनक, वि.स.स. यांचा प्रस्ताव :-

"सन २०२४ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ११ - महाराष्ट्र प्रादेशिक नियोजन व नगररचना (सुधारणा) विधेयक, २०२४ विधानपरिषदेची सहमती घेऊन दोन्ही सभागृहांच्या ४० सदस्यांच्या संयुक्त समितीकडे त्यावरील प्रतिवृत्त सहा महिन्यांच्या आत सादर करण्याचा अनुदेश देऊन विचारार्थ पाठविण्यात यावे."

सात : (मंगळवार, दिनांक २ जुलै, २०२४ रोजीच्या दिवसाच्या कामकाजाच्या क्रमात दर्शविण्यात आलेला म.वि.स. नियम २९३ अन्वये प्रस्ताव)

सर्वश्री विजय वडेटीवार, बाळासाहेब थोरात, अजय चौधरी, जयंत पाटील, पृथ्वीराज चव्हाण, नाना पटोले, डॉ. जितेंद्र आव्हाड, सर्वश्री आदित्य ठाकरे, सुनिल प्रभू, भास्कर जाधव, विक्रमसिंह सावंत, अनिल देशमुख, जितेश अंतापूरकर, लहु कानडे, अॅड. यशोमती ठाकूर (सोनावणे), सर्वश्री कैलास गोरंटयाल, रविंद्र धंगेकर, अस्लम शेख, हिरामण खोसकर, अॅड. के.सी.पाडवी, डॉ. नितीन राऊत, सर्वश्री झिज्ञान सिद्दीकी, कुणाल पाटील, अमीन पटेल, शिरीष चौधरी, संग्राम थोपटे, राजेश एकडे, राजन साळवी, धीरज देशमुख, श्रीमती सुलभा खोडके, सर्वश्री वैभव नाईक, अमित देशमुख, रणजित कांबळे, अमित झनक, ऋतुराज पाटील, विकास ठाकरे, शिरीषकुमार नाईक, श्रीमती जयश्री जाधव, सर्वश्री सुभाष धोटे, राजू आवळे, माधवराव जवळगावकर-पाटील, संजय जगताप, डॉ. विश्वजीत कदम, सर्वश्री मोहनराव हंबडे, सहसराम कोरोटे, बाळासाहेब पाटील, विनोद निकोले, संदिप क्षीरसागर, राजेश टोपे, प्राजक्त तनपुरे, वि.स.स. यांचा म.वि.स. नियम २९३ अन्वये प्रस्ताव : (मंत्र्यांचे उत्तर)

"राज्यातील शेतकऱ्यांबद्दल शासन उदासीन असून शासनाची ध्येयधोरणे त्यांना उध्वस्त करण्याचे काम करीत असणे, सततची नापिकी, दुष्काळ, टंचाई, अवकाळी,

कर्जबाजारीपणा, कृषी विभागाच्या अपुऱ्या सोईसुविधा अशा संकटांमुळे शेतकरी मेटाकुटीस येणे, परिणामी शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या वाढणे, मात्र या गंभीर प्रश्नांकडे शासनाचे सोईस्कर दुर्लक्ष होणे, शेतमालाला हमीभाव न मिळणे, बियाणे, खते यांच्या दरात झालेली प्रचंड वाढ, यामुळे शेतकऱ्यांची होत असलेली आर्थिक कुचंबणा, शेतकऱ्यांचे उत्पन्न दुप्पट करण्याची घोषणा हवेत विरणे, दुष्काळी परिस्थितीमुळे राज्यातील परिस्थिती गंभीर होणे, गतवर्षीची मदत अत्यंत तुटपुंजी असून अद्यापही बऱ्याच संख्येने शेतकरी या मदतीपासून वंचित राहणे, पीक विमा कंपन्यांच्या मुजोरीमुळे पीक विमा योजनेचा बोजवारा उडाला असून याकडे शासनाचे सोईस्कर होत असलेले दुर्लक्ष, राज्यात एकीकडे भीषण पाणी टंचाई तर दुसरीकडे टँकर माफीयांची लुटालूट याने सामान्य नागरिक हवालदिल झाला असणे, पाण्यासाठी शेतकरी टाहो फोडत असताना शासन त्याबाबत संवेदनशील नसणे, दुष्काळ व पाण्याची भीषण टंचाई निवारण्याबाबत करण्यात आलेल्या अपुऱ्या उपाययोजना, “हर घर नल का जल” योजनेद्वारे कोट्यवधी रुपये खर्चूनही महिलांच्या डोक्यावर हंडा कायम असल्याने शासनाची फसवी ठरलेली “गॅरंटी”, चारा छावण्या उभारण्याबाबत शासनाकडून होत असलेली दिरंगाई, परिणामी पशुधनाचे हाल होऊन शेतकरी अडचणीत आलेला असणे, दुष्काळाच्या पार्श्वभूमीवर शेतकरी होरपळत असताना शेतकऱ्यांच्या संपूर्ण कर्जमाफीबाबत शासनाची असलेली अनास्था, माहे जानेवारी ते मे, २०२४ या कालावधीत अवकाळी पावसामुळे झालेल्या नुकसानीची भरपाई अद्याप न मिळणे, कांद्यावर निर्यात बंदी असल्यामुळे कांदा उत्पादक शेतकरी शासनाच्या चुकीच्या निर्यात धोरणांमुळे अडचणीत आलेला असणे, शेतकऱ्यांना योग्य तो लाभ मिळण्यासाठी कांदा, सोयाबीन, कपाशी, तूर, हरभरा, भुईमूग, धान, उडीद, मूग, हळद, मिरची इ. पिकांना योग्य तो दर मिळवून देण्यास शासनाला आलेले अपयश, परिणामी शेतकऱ्यांचे प्रचंड प्रमाणात होत असलेले आर्थिक नुकसान, धान, संत्रा उत्पादक शेतकऱ्यांवरील अन्याय कायम असणे, कोकणातील शेतकऱ्यांकडे सरकारचे झालेले अक्षम्य दुर्लक्ष, दूध उत्पादक शेतकऱ्यांना सरकारने घोषित केलेले अनुदान न मिळणे यामुळे लाखांच्या पोशिंद्याला शासनाच्या नाकर्तेपणामुळे हात पसरण्याची वेळ आलेली असणे, तसेच गेल्या दोन वर्षात शासनाच्या विविध विभागांमध्ये उघडकीस आलेल्या भ्रष्टाचाराची व गैरव्यवहाराची शासनाकडून गांभीर्याने दखल घेतली न जाणे, स्मार्ट प्रीपेड मीटर योजना ही काही विशिष्ट उद्योगसमूहाला फायदा पोहोचविणारी असल्याने या योजनेबाबत जनतेत पसरलेला असंतोष, चंद्रपूरच्या महाऔष्णिक वीज निर्मिती केंद्रात निविदा प्रक्रिया व साहित्य खरेदीत करण्यात आलेला भ्रष्टाचार, आदिवासी विकास व शालेय शिक्षण विभागात गणवेश व इतर खरेदीमध्ये झालेला कोट्यवधी रुपयांचा गैरव्यवहार, सार्वजनिक आरोग्य विभागात टक्केवारी, वसुली, बदल्या-पदोन्नतीत झालेला गैरप्रकार, ज्येष्ठता डावलून पदस्थापना, औषध तसेच रुग्णवाहिका खरेदीमध्ये झालेला हजारो कोटींचा घोटाळा, कामगार विभागात व बांधकाम कामगार मंडळामध्ये विविध योजनांमध्ये झालेला घोटाळा, राज्य उत्पादन शुल्क विभागात सुरु असलेला भ्रष्टाचार तसेच आकृतीबंध पुनर्रचनेत झालेला गैरव्यवहार, अन्न व औषध प्रशासन विभागामध्ये सुरु असलेला भ्रष्टाचार, शेतकऱ्यांच्या दैनंदिन जीवनाशी निगडीत असलेल्या महसूल विभागात बोकाळलेला भ्रष्टाचार, फसलेले वाळू धोरण व वाळू माफीयांचा हैदोस त्यामुळे सर्वसामान्यांची होत असलेली परवड, सातारा जिल्ह्यातील झाडाणी, ता. महाबळेश्वर गावात उच्चपदस्थ शासकीय अधिकाऱ्यांसह तेरा जणांनी ६४० एकर जमिनीच्या खरेदीत केलेला

गैरव्यवहार, कौशल्य विकास, रोजगार व उद्योजकता विभागामध्ये वाढत असलेल्या भ्रष्टाचारास शासनाचा पाठींबा असणे, सेंद्रीय शेतीसाठीचा निधी अधिकाऱ्यांच्या भोंगळ कारभारामुळे अखर्चित राहणे, या सर्व प्रश्नांबाबत शासनाचे झालेले अक्षम्य दुर्लक्ष, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व शासनाची भूमिका."

आठ : (मंगळवार, दिनांक २ जुलै, २०२४ रोजीच्या दिवसाच्या कामकाजाच्या क्रमात दर्शविण्यात आलेला म.वि.स. नियम २९३ अन्वये प्रस्ताव)

सर्वश्री रणधीर सावरकर, भरतशेट गोगावले, डॉ. राजेंद्र शिंगणे, सर्वश्री शिवेंद्रसिंह भोसले, प्रताप सरनाईक, दिलीपराव बनकर, अॅड. राहुल कुल, श्री. संजय शिरसाट, डॉ. संजय कुटे, श्री. नितेश राणे, डॉ. संजय रायमूलकर, अॅड. आशिष शेलार, श्री. प्रकाश आबिटकर, श्रीमती सरोज अहिरे, श्री.बबनराव लोणीकर, अॅड. शहाजीबापू पाटील, सर्वश्री दत्तात्रय भरणे, संतोष दानवे, श्रीमती यामिनी यशवंत जाधव, सर्वश्री प्रशांत ठाकूर, महेश बालदी, रत्नाकर गुट्टे, नारायण कुचे, चिमणराव पाटील, सुभाष देशमुख, संजय गायकवाड, सदानंद सरवणकर, श्रीमती माधुरी मिसाळ, सर्वश्री रमेश बोरनारे, शांताराम मोरे, राणाजगजितसिंह पाटील, सुहास कांदे, डॉ. बालाजी किणीकर, सर्वश्री संभाजी निलंगेकर-पाटील, महेश शिंदे, ज्ञानराज चौगुले, हरिभाऊ बागडे, चंद्रकांत निंबा पाटील, श्रीमती लताबाई सोनावणे, सर्वश्री प्रकाश सुर्वे, बच्चू कडू, श्रीमती मंजुळा गावित, सर्वश्री जयकुमार गोरे, दिलीप लांडे, श्रीमती गिता जैन, सर्वश्री भिमराव तापकीर, योगेश कदम, बालाजी कल्याणकर, डॉ. राहूल आहेर, श्री. महेंद्र दळवी, सर्वश्रीमती मोनिका राजळे, श्वेता महाले, श्री. राजेश पवार, अॅड. आकाश फुंडकर, सर्वश्री महेश लांडगे, अमित साटम, सिध्दार्थ शिरोळे, राम कदम, श्रीनिवास वनगा, अभिमन्यू पवार, सुनिल राणे, अॅड.लक्ष्मण पवार, श्रीमती सीमा हिरे, सर्वश्री चेतन तुपे, यशवंत माने, दिपक चव्हाण, राम सातपुते, जयकुमार रावल, नरेंद्र भोंडेकर, श्रीमती मनिषा चौधरी, सर्वश्री विजयकुमार देशमुख, कालीदास कोळंबकर, किशोर पाटील, अॅड.राहूल ठिकले, श्रीमती मेघना साकोरे-बोर्डीकर, सर्वश्री हरिष पिंपळे, प्रकाश भारसाकळे, सुरेश भोळे, मंगेश कुडाळकर, डॉ. पंकज भोयर, अॅड. आशिष जैस्वाल, श्रीमती देवयानी फरांदे, श्री. किशोर जोरगेवार, डॉ. भारती लव्हेकर, सर्वश्री राजेंद्र पाटील-यड्रावकर, समाधान अवताडे, योगेश सागर, किसन कथोरे, संजय केळकर, गणेश नाईक, महेंद्र थोरवे, श्रीमती मंदा म्हात्रे, सर्वश्री अतुल भातखळकर, संतोष बांगर, श्रीमती अश्विनी जगताप, सर्वश्री शेखर निकम, प्रशांत बंब, डॉ. संदीप धुर्वे, सर्वश्री किर्तीकुमार भांगडीया, मंगेश चव्हाण, नामदेव ससाणे, डॉ. देवराव होळी,

सर्वश्री समीर कुणावार, दादाराव केचे, राजेश पाटील, विनोद अग्रवाल, सुनिल शेळके, सुनिल टिंगरे, प्रकाश सोळंके, प्रकाश आवाडे, वि.स.स. यांचा म.वि.स. नियम २१३ अन्वये प्रस्ताव :

"राज्यातील शेतकरी व सर्वसामान्य जनतेचे कल्याण हे एकमेव ध्येय समोर ठेवून व नारी शक्ती आणि युवा शक्तीला प्राधान्य देऊन 'शासन आपल्या दारी' या अभियानाच्या माध्यमातून महाराष्ट्र गतीमान ठेवण्याचा, जनकल्याणाचा वसा घेतलेल्या या शासनाचा प्रयत्न असणे, राज्यात एकीकडे दुष्काळाची होरपळ तर दुसरीकडे वादळी पाऊस, गारपीटीचा कहर सुरु असणे, खरेतर उन्हाळी तसेच रब्बी आणि खरीप अशा तिन्ही हंगामांवर नैसर्गिक आपत्तींनी घाला घातला असल्याचे निदर्शनास येणे, त्यामुळे शेत पिकांचे खुप नुकसान झाले असल्याची वस्तुस्थिती असणे, राज्यात कमी पाऊस असलेल्या आणि जनावरांचा चा-याचा प्रश्न निर्माण झालेल्या राज्यातील १२४५ महसुली मंडळात चारा छावण्या उभारण्यास शासनाने परवानगी दिली असणे, कांद्याला योग्य भाव मिळावा याकरिता कांद्याचे दर ठरविण्याचे अधिकार केंद्राच्या ग्राहक संरक्षण मंत्रालयाने स्वतःकडे ठेवले असणे, स्वर्गीय वसंतराव नाईक शेती स्वावलंबी मिशनला मजबुत करून शेतकरी आत्महत्या थांबविण्यासाठी टास्क फोर्सला बळकट करण्याचा निर्णय शासनाने घेतला असणे, कापसासाठी ५०० व सोयाबीनसाठी २७० शेतकरी उत्पादक कंपन्या स्थापन करण्याचा निर्णय शासनाने घेतलेला असणे, धानाला २० हजार रुपये बोनस देण्याचा निर्णय घेतल्याने त्याचा ६ लाख शेतक-यांना लाभ मिळू शकेल अशी तरतूद करण्यात येणे, शेतक-यांकरिता 'नमो शेतकरी महासन्मान निधी' योजना राबविण्यासाठी ५ हजार ७०० कोटींची तरतूद करून त्याचा पहिला हप्ता शेतक-यांच्या बँक खात्यात जमा झाल्याचे निदर्शनास येणे, नुकसानीचे पंचनामे जलद व पारदर्शी होण्यासाठी ई- पंचनामा प्रणाली संपूर्ण राज्यात लागू करण्यात आली असणे, शेतक-यांना दिवसा अखंडीत वीज पुरवठा करण्यासाठी 'मागेल त्याला सौरऊर्जा पंप' उपलब्ध करून देण्याचा शासनाने निर्णय घेतला असणे, केवळ १ रुपयात पिक विमा योजना राबविण्यात येत असल्याने खरीप हंगामासाठी राज्यातील १ कोटी ७० लाख व रब्बी हंगामासाठी ६६ लाख अशा एकूण २ कोटी ३६ लाख शेतक-यांनी पिक विमा योजनेत विक्रमी सहभाग नोंदविला असल्याचे निदर्शनास येणे, शेतक-यांना दिलासा देण्याकरिता एनडीआरएफच्या दराच्या दुप्पट दराने शेतक-यांना मदत देण्याचा निर्णय शासनाने घेतला असणे, अतिवृष्टी व पुरामुळे झालेल्या पिकांच्या नुकसानाकरिता ७,१९६ कोटी रुपये इतका निधी मंजूर केला असणे, कमी पाऊस झालेल्या राज्यातील १,०२१ महसूल मंडळात दुष्काळ सदृश्य परिस्थिती जाहीर करण्यात येऊन तेथील शेतक-यांना कर्जाचे पुनर्गठन, चालू वीज बिलात ३३.५ टक्के सूट यासारख्या विविध ८ सवलती लागू करण्यात आल्या असल्याचे निदर्शनास येणे, नानाजी देशमुख कृषी संजीवनी योजनेत पहिल्या टप्प्यात ४ हजार कोटी रुपयांचा निधी वाढवून आता ५४६९ कोटी एवढा करण्यात आला असणे, राज्यात प्रथमच कांदा महा बँक हा पथदर्शी प्रकल्प सुरु करण्यात आला असणे, विदर्भातील नागपूर, काटोल, कळमेश्वर, मोर्शी, बुलढाणा येथे आधुनिक संतंत्र प्रक्रिया केंद्रे उभारण्याकरिता सुमारे २० कोटी रुपयांच्या खर्चास मान्यता देण्यात आली असल्याचे निदर्शनास येणे, भाऊसाहेब फुंडकर फळबाग लागवड योजनेतील २१२९ लाभार्थ्यांना ७ कोटी ५१ लाख रुपयांचा निधी दिला असल्याचे निदर्शनास येणे,

‘मागेल त्याला शेततळे’ योजनेचा विस्तार करून मागेल त्याला फळबाग, मागेल त्याला टिंबक व तुषार सिंचन, मागेल त्याला शेततळ्याचे अस्तरीकरण, मागेल त्याला आधुनिक यंत्रे, कॉटन श्रेडर इ. देण्याचा निर्णय करून त्याकरिता १ हजार कोटी यावर्षी खर्च करण्याचा शासनाचा मानस असणे, पारंपारिक शेतीला आधुनिक तंत्रज्ञानाची जोड देत शेतकरी वर्गाचा आर्थिक आधार बळकट करण्याकरिता मा. बाळासाहेब ठाकरे कृषी व्यवसाय व ग्रामीण परिवर्तन (स्मार्ट) प्रकल्प राज्यात कार्यान्वित केला असणे, त्यायोगे राज्यातील लहान आणि सिमांत शेतकरी तसेच कृषी नवउद्योजकांना केंद्रस्थानी ठेऊन शेतमालाला बाजारपेठ मिळवून देण्यासाठी शेतकरी ते खरेदीदार अशी मूल्यसाखळी विकसित करणे हा या प्रकल्पाचा उद्देश असणे, कृषी, शिक्षण, संशोधन आणि विद्यापीठांची संरचना आणि कार्यपध्दती अभ्यास करण्यासाठी माजी कुलगुरु डॉ. राजाराम देशमुख यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती गठीत करण्यात आली असणे, राज्यातील सिंचन प्रकल्प पूर्ण करण्यासाठी विशेष मोहिम राबविण्याचे प्रस्तावित असून त्यायोगे २ वर्षांत ६१ सिंचन प्रकल्प पूर्ण होणे अपेक्षित असणे, वैनगंगा-नळगंगा नदीजोड प्रकल्प कार्यान्वित केल्याने नागपूर, वर्धा, अमरावती, यवतमाळ, अकोला व बुलढाणा जिल्हयातील सुमारे ३ लाख ७१ हजार २७७ हेक्टर क्षेत्रास सिंचनाचा लाभ मिळणे, जलयुक्त शिवार अभियानांकरिता ६०० कोटी रुपयांच्या निधीची तरतूद करण्यात आली असणे, स्वच्छ व हरित ऊर्जेचे ध्येय साध्य करण्यासाठी जनाई-सिरसाई, पुरंदर यासह सर्व शासकीय उपसा जलसिंचन योजनाचे सौर उर्जाकरण करण्यात येत असून त्याकरिता ४ हजार २०० कोटी रुपयांची तरतूद करण्यात आली असणे, म्हैसाळ, जि. सांगली येथे पथदर्शी सौरऊर्जा प्रकल्प राबविण्यात आल्याने सांगली आणि सोलापूर जिल्हयातील सुमारे ७५ हजार शेतकरी कुटुंबियांना याचा लाभ मिळाला असणे, कोल्हापूर आणि सांगली जिल्हयातील पुरामुळे होणारी जिवित व वित्तहानी टाळण्याकरिता आणि अतिरिक्त पाणी दुष्काळग्रस्त भागात वळविण्याकरिता जागतिक बँकेच्या सहाय्याने ३ हजार २०० कोटी रुपये किंमतीचा महाराष्ट्र प्रतिसादक्षम विकास कार्यक्रम राबविण्यात येणे, राज्यात गरजू महिलांना ओळखण्यासाठी व त्यांना सक्षम करण्यासाठी ‘नारी शक्ती दूत ॲप’ हे एक क्रांतिकारी ॲप्लीकेशन राबविण्यात येत असणे, राज्यातील महिलांना कौशल्य विकास प्रशिक्षण देऊन आणि उद्योजकता विकासासाठी सक्षम करण्याकरिता ‘पंतप्रधान नमो महिला सशक्तीकरण अभियान’ राबविण्यात येत असणे, ‘मुख्यमंत्री माझी लाडकी बहिण योजना’ राबविण्यात येऊन त्यायोगे २१ ते ६० वयोगटातील पात्र महिलांना दरमहा १५०० रुपये निधी देण्याचा निर्णय घेण्यात आला असणे, ‘शुभमंगल सामुहिक नोंदणीकृत विवाह’ योजनेत लाभार्थी मुलांना देण्यात येणारे अनुदान १० हजार रुपयांवरून २५ हजार रुपये करण्यात येणे, ‘मुख्यमंत्री अन्नपूर्णा योजना’ या माध्यमातून पात्र कुटुंबाला वर्षाला ३ गॅस सिलेंडर मोफत देण्याचे घोषित करण्यात आले असणे, महिला बचत गटानी उत्पादित केलेल्या वस्तूंना ‘उमेद मार्ट’ आणि ‘ई-कॉमर्स ऑनलाईन प्लॅटफॉर्म’ याद्वारे यावर्षात २५ लाख महिलांना लखपती करण्याचा उद्देश शासनाने ठेवला असणे, सन २०२४-२५या शैक्षणिक वर्षापासून मुलींना मोफत उच्च शिक्षण देण्याचा निर्णय शासनाने घेतला असणे, प्रतिवर्षी १० लाख तरुण-तरुणींना प्रत्यक्ष कामावरील प्रशिक्षण देण्यासाठी ‘मुख्यमंत्री युवा कार्य प्रशिक्षण योजना’ राबविण्यात येत असणे, मुंबई, पुणे, नागपूर, अमरावती, यवतमाळ, कोल्हापूर, छत्रपती संभाजीनगर, कराड, अवसरी खुर्द, जि. पुणे येथील तंत्रशिक्षण संस्थांमध्ये ‘सेंटर ऑफ एक्सलन्स’ स्थापन करण्यात येणार असणे, राज्यातील बार्टी, सारथी, महाज्योती,

अमृत इ. संस्थांमार्फत एकूण २ लाख ५१ हजार ३९३ विद्यार्थ्यांना रोजगाराभिमुख प्रशिक्षण देण्यात आले असून त्यायोगे ५२ हजार ४०५ विद्यार्थ्यांना नोकरीच्या संधी प्राप्त झाल्या असणे, महापे, नवी मुंबई येथे २५ एकर जागेवर 'इंडिया जॅम्स अँड ज्वेलरी पार्क' उभारून त्यायोगे १ लाख रोजगार निर्मिती करण्याचा शासनाचा प्रयत्न असणे, सिंधुदुर्ग जिल्ह्यात स्थानिकांना रोजगार उपलब्ध करण्यासाठी आंतरराष्ट्रीय दर्जाचे स्कुबा डायविंग केंद्र उभारण्याकरिता २० कोटी रुपये खर्चाची तरतूद करण्यात आली असणे, गोपीनाथ मुंडे ऊसतोड कामगार विकास महामंडळामार्फत ऊसतोड कामगारांच्या मुला-मुलींसाठी ८२ शासकीय वसतीगृहे स्थापन करण्यास शासनाने मंजूरी दिली असणे, राज्यात पर्यटनाला चालना देण्यासाठी शाश्वत पर्यटन धोरण आखण्यात येत असणे, राज्यातील ५० नवीन पर्यटन स्थळांची निवड करून त्या ठिकाणी थीम पार्क, अॅडव्हेंचर स्पोर्ट, शॉपिंग मॉल, वॉटर मॉल आणि निवास व्यवस्था करण्यात येत असणे, बुलढाणा येथील लोणार, अंजिठा-वेरूळ, कळसूबाई, त्र्यंबकेश्वर तसेच कोकणातील सागरी किल्ल्यांच्या ठिकाणी पर्यटकांसाठी उच्च दर्जाच्या सुविधा निर्माण करण्यात येत असणे, सातारा येथील शिवसागर जलाशय, भंडार्यातील गोसीखुर्द जलाशय तसेच जळगाव येथील वाघुर जलाशय येथे नाविन्यपूर्ण जलपर्यटन प्रकल्प राबविण्यात येत असणे, कोकणातील पर्यटनास चालना देण्यासाठी शिवकालीन ३२ गडकिल्ल्यांचे नुतनीकरण व संवर्धन करण्याचे प्रस्तावित असणे, राज्यातील पर्यटकांना व भाविकांना योग्य दरामध्ये उत्तम व सुरक्षित सुविधा पुरविण्यासाठी श्रीनगर, जम्मू काश्मीर आणि अयोध्या येथे महाराष्ट्र भवन बांधण्याचा निर्णय घेतला असणे, शिवछत्रपतींचा पूर्णाकृती पुतळा राज्याच्या सीमेवर बांधणे, शिवछत्रपतींची वाघनखे राज्यात आणणे, बाळासाहेब ठाकरे आपला दवाखाना योजनेमध्ये समाविष्ट १४० चाचण्यांमध्ये वाढ करणे तसेच, आपला दवाखाना योजनेची व्याप्ती वाढवून ती मुंबईबाहेरही राज्यभर करण्याची आवश्यकता, विकसित महाराष्ट्राचा ध्यास घेऊन राज्यात शेतकरी, शेतमजूर, महिला व युवकांना बळकट करण्यासाठी व लोककल्याणकारी राज्य निर्माण करण्यासाठी करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

विधान भवन :

मुंबई,

दिनांक : २ जुलै, २०२४

जितेंद्र भोळे,

सचिव (१) (कार्यभार),

महाराष्ट्र विधानसभा